

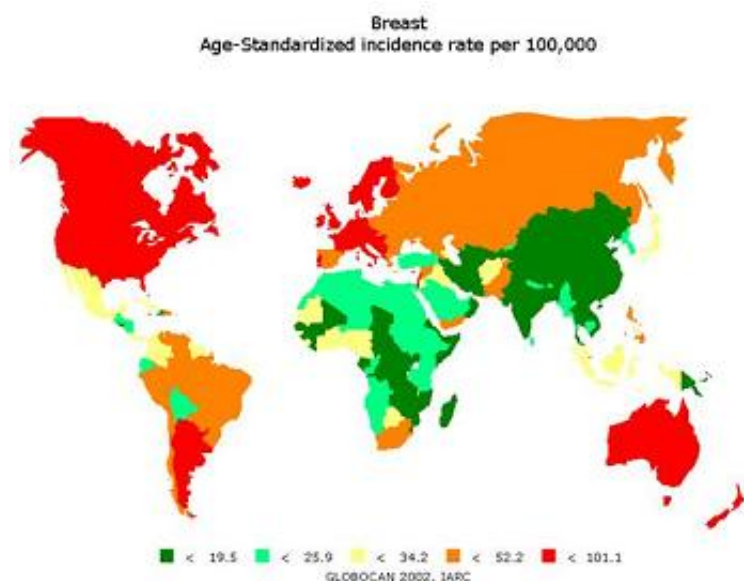
Rak dojke u Hrvatskoj – kako stojimo i što očekujemo?

Ariana Znaor

Hrvatski zavod za javno zdravstvo
Registar za rak

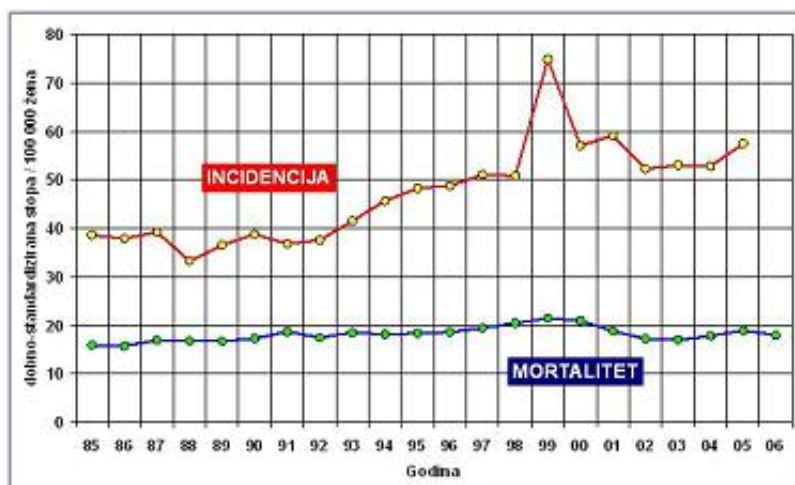
Ključne riječi: rak dojke, incidencija, mortalitet

S oko 1 151 298 novooboljelih i 410 712 umrlih žena (procjene za 2002.), rak dojke najčešće je sijelo raka žena u svijetu (Slika 1). U razvijenim zemljama rak dojke odgovoran je za oko četvrtinu novih slučajeva raka u žena. U Europi godišnje od raka dojke obolijeva oko 429 900, a umire oko 131 900 žena (procjene za 2006.). Prema zadnjim objavljenim podacima za Hrvatsku, 2005. godine broj novooboljelih žena bio je 2 303 (stopa 100,1/100 000).

Slika 1. Karta incidencije raka dojke u svijetu
Izvor podataka: GLOBOCAN 2002

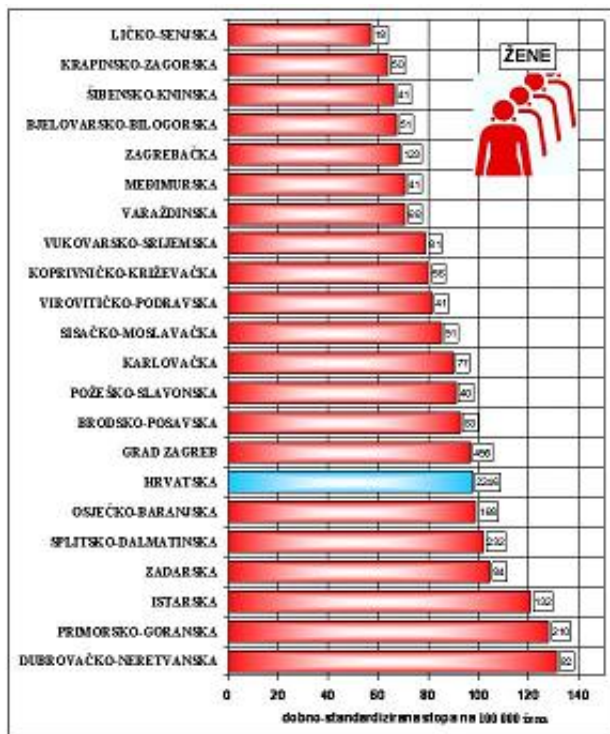
Procijenjena dobno-standardizirana stopa incidencije na standardno Europsko stanovništvo u Hrvatskoj za 2006. je 79,4/100 000, što je znatno su niže od stope za Europu (94,3/100000) te EU-25 (110,5/100 000). Ipak, zabrinjava uzlazni trend incidencije koji se primjećuje tijekom zadnjih nekoliko desetljeća (Slika2).

Slika 2. Dobno-standardizirane stope (na standardno svjetsko stanovništvo) incidencije i mortalitet od raka dojke žena u Hrvatskoj, 1985 – 2006.

Izvori podataka: Registar za rak, Hrvatski zavod za javno zdravstvo i WHO mortality database

Usporedbom incidencije raka dojke u pojedinim županijama vidi se da, iako se u usporedbi s prethodnim analizama razlike smanjuju, još uvijek postoji više nego dvostruka varijacija u incidenciji između županije s najnižom (Ličko-senjska županija: dobno-standardizirana stopa na hrvatsko stanovništvo 57,1/100 000) i županije s najvišom incidencijom raka dojke (Dubrovačko-neretvanska županija: dobno-standardizirana stopa na hrvatsko stanovništvo 131,4,1/100 000) (Slika 3).

Slika 3. Dobno-standardizirane stope incidencije (na hrvatsko stanovništvo prema popisu 2001.) i broj novooboljelih žena od raka dojke u Hrvatskoj prema županijama, prosjek 2003 – 2005. Izvor podataka: Registar za rak, Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Iako je identificiran niz genetskih i okolišnih faktora koji utječu na rizik za rak dojke, etiologija još nije u potpunosti razjašnjena, još uvijek nema učinkovitih metoda za primarnu prevenciju i porast incidencije bilježi se kako u manje razvijenim, tako i u najrazvijenijim zemljama svijeta. Ono na što se može utjecati je preživljenje, odnosno mortalitet od raka dojke, s obzirom da postoji učinkovita metoda ranog otkrivanja mamografijom. Preporuka Vijeća Europe još od 2003. godine je da se rano otkrivanje malignih bolesti provodi samo u okviru organiziranih programa ranog otkrivanja. U zemljama koje duže vrijeme imaju programe ranog otkrivanja raka dojke (npr. Finska, Velika Britanija), unatoč općem trendu porasta incidencije, bilježi se pad mortaliteta. Premda taj trend nije tako izražen kao porast incidencije, u Hrvatskoj je mortalitet od raka dojke na žalost još uvijek u porastu (Slika 2). Prosječni godišnji porast broja žena umrlih od raka dojke u razdoblju 1985-2004. godine bio je 1,73%, a prosječni godišnji porast dobno-standardizirane stope mortaliteta 0,81%. Rak dojke je u Hrvatskoj najčešći uzrok smrti od raka u žena te najčešći pojedinačni uzrok smrti općenito u žena u dobi 35-64 godina. U 2006. godini u Hrvatskoj je od raka dojke umrlo 830 žena (stopa 36,1/100 000).

Krajem 2006. godine započeo je program ranog otkrivanja raka dojke „Mamma“, prvi nacionalni program ranog otkrivanja malignih bolesti u Hrvatskoj. Za sada još nisu obrađeni podaci Registra za rak za razdoblje nakon uvođenja programa, no ono što očekujemo u godinama od 2007. nadalje je redistribucija stadija pri otkrivanju raka dojke (veći udio lokaliziranog od metastatskih stadija) te porast incidencije u slijedećih nekoliko godina. Posljedično tome očekuje se i porast preživljenja te pad mortaliteta od raka dojke. Za potrebe praćenja i evaluacije programa predviđa se periodičko povezivanje baze podataka Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka dojke s bazom podataka Registra za rak.

LITERATURA:

1. Ferlay, F. Bray, P. Pisani and D.M. Parkin. GLOBOCAN 2002: Cancer Incidence, Mortality and Prevalence Worldwide, IARC CancerBase No. 5. Version 2.0., Lyon, IARC Press, 2004.
2. Ferlay J, Autier P, Boniol M, Heanue M, Colombet M, Boyle P. Estimates of the cancer incidence

- and mortality in Europe in 2006. *Ann Oncol* 2007; 18: 581-592.
3. Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Incidencija raka u Hrvatskoj. Bilteni br. 1-30. Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb, 1983–2007.
 4. Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Zdravstveno-statistički ljetopis 2006. Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb, 2007.
 5. Dokumentacija Državnog zavoda za statistiku
 6. WHO mortality database, <http://www.who.int/whosis/en/>, pristupljeno 28.11.2007.
 7. Recommendations of the Council of European Union (2003/878/EC)
 8. Hankinson S, Hunter D. Breast cancer. U: Adami HO, Hunter D, Trichopoulos D. Textbook of cancer epidemiology. Oxford University Press, 2002.
 9. Šamija M, Strnad M, Ebling Z, Kovačić L, Znaor A (Ur.). Prijedlog nacionalnog programa prevencije i ranog otkrivanja raka u Hrvatskoj. Hrvatsko onkološko društvo HLZ, MZOSS, HZJZ, HZZO, Zagreb, 2006.
 10. Strnad M, Znaor A (Ur.). Preživljenje oboljelih od raka u Hrvatskoj, 1988-1998/Cancer survival in Croatia 1988-1998; Zagreb, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, 2006.
 11. Strnad M, Znaor A. Radimo li dovoljno na prevenciji raka? U: Zbornik: IX kongres obiteljske medicine. Dubrovnik: Hrvatska udružba obiteljske medicine, 2002. str. 14-20.
 12. Strnad M, Znaor A. The role of cancer registry in breast cancer screening programme in Croatia. U: Programme and book of abstracts: 29th Annual meeting of the International Association of Cancer Registries; Institute of Oncology Ljubljana, International Association of Cancer Registries, 2007, str. 231.
 13. European Comission. European guidelines for quality assurance in mammography screening (Third edition). European communities, Luxembourg, 2001.

Kontakt adresa:

Dr.sc. Ariana Znaor, dr.med.

Registar za rak

Hrvatski zavod za javno zdravstvo

Rockefellerova 7

10 000 Zagreb

Tel. 01/4863280

Telefaks 01/4863271

E-mail: ariana.znaor@hzjz.hr